

Tablety, čítačky či smartfóny sa stali bežnou súčasťou dnešnej doby. Trend mať všetko online a dostupné odkiaľkoľvek ovplyvňuje a musí ovplyvňovať taktiež knižnično-informačné služby. Ponuka digitálneho obsahu v knižniciach sa stala témou odbornej konferencie Knižnica – fyzické miesto s virtuálnou ponukou.

Knižnice poskytujú používateľom čoraz viac aj digitalizovaný obsah svojich fondov. Otvárajú sa tak nové možnosti a knižnica je... fyzické miesto s virtuálnou ponukou.

Nemecko má inšpiratívne skúsenosti

Odborná konferencia s rovnomenným názvom ***Knižnica – fyzické miesto s virtuálnou ponukou*** priblížila problematiku prezentácie a sprístupňovania digitálnych médií v knižniciach. Digitálne médiá nadobúdajú čoraz väčší význam v ponuke knižnično-informačných služieb. Nárast digitalizácie knižničných fondov a virtualizácia knižničnej ponuky prinášajú so sebou súčasne aj otázku, ako by sa mali virtuálne ponuky v priestoroch knižníc prezentovať a sprístupňovať, ako aj to, či je vôbec prezentácia v knižničnom priestore nevyhnutná. Potreba vizualizácie virtuálneho v knižniciach sa niekedy hodnotí aj ako anachronizmus. Za nápadom predstavovať virtuálny obsah v priestoroch knižníc stojí snaha knižníc, aby boli vnímané ako inovátné, moderné inštitúcie a ich práca sa viac zviditeľnila v digitálnom informačnom priestore.

Kedže podujatie organizoval Goetheho inštitút v Bratislave v spolupráci s Univerzitnou knižnicou v Bratislave, Centrom vedecko-technických informácií SR (CVTI SR), so Spolkom slovenských knihovníkov a knižníc a Slovenskou asociáciou knižníc, cenné a najmä motivujúce skúsenosti priniesli práve kolegovia z Nemecka.

„Vedomosti v digitálnej ére budú mobilné, obohatené o prvky rozšírenej reality, personalizované a založené na gestách,” povedal v úvode svojej prezentácie **Klaus CEYNOWA**, zástupca riaditeľa z Bavorskej štátnej knižnice v Mníchove. Jeho prezentácia predstavila nielen spomínanú knižnicu, ale aj zaujímavé aplikácie pre mobilné zariadenia, ktoré knižnica ponúka. Tak napríklad aplikácia **Ludovít II. – Po stopách rozprávkového kráľa (Ludwig II. – Auf den Spuren des Mär-**

chenkönigs) poskytuje viaceré multimediálne informácie o tomto panovníkovi. Rozšírená realita prináša 3D poznávanie pomocou digitálnych objektov objavujúcich sa na obrazovke mobilného zariadenia priamo na mieste a v reálnom čase. Je to ideálny sprievodca pamiatkami či životnými udalosťami tejto historickej osobnosti. Ďalšou aplikáciou je napríklad **Bavorsko na historických mapách (Bayern in historischen Karten)**. Prostredníctvom nej môžete na mobilnom zariadení doslova cestovať v čase a pozrieť sa na reálne miesto, na ktorom sa nachádzate, cez historickú mapu.

Akým spôsobom, a či vôbec, bude potrebný v tomto „svete technológií“ knihovník, bola otázka diskusie na základe tejto prednášky. Odpoveďou je podľa Klauza Ceynowu všeobecne vzdelaný knihovník v oblasti humanitných vied so zameraním na informačno-komunikačné technológie. Nie je však programátorom.

„Knižnica má byť miestom stretávania,“ uviedla **Elisabeth STRÄTER** z Mestskej knižnice v Norimbergu. Vo svojej prezentácii popri vizuálnom predstavení knižnice upozornila najmä na silné prepojenie ich knižnice s mestom. Ak sa obyvatelia mesta identifikujú so svojou knižnicou a naopak, tak potom môže byť knižnica miestom stretávania. V rámci digitálnej ponuky Norimberskej knižnice spomenula Elisabeth Sträter online program na podporu čítania Onilo.de, ako aj ich Centrum čítania či Službu elektronických výpožičiek (Onleihe).

„Nech knižná kultúra nezmizne, ale premení sa na kultúru intermediálneho čítania“ – týmito povzbudivými slovami uzatvárala svoju prezentáciu **Inka JESSEN** z Mestskej knižnice v Stuttgarte. V jej výstupe dostali priestor aj atraktívne priestory knižnice, ale predovšetkým sa zamerala na celkový prehľad digitálnej ponuky v Stuttgartskej knižnici. Používatelia majú k dispozícii dotykové obrazovky, video a zvukového sprievodcu knižnicou či obrazovky, kde menej známi regionálni autori sami čítajú zo svojich diel. Zrakovo znevýhodnení môžu využiť čítacie zariadenia, tí, ktorí nespia, zasa knižnicu pre nespavých. Knižnica sa tak snaží byť multimediálnym miestom učenia.

Na Slovensku je to tak

Druhá časť podujatia patrila prezentáciám slovenských odborníkov.

„Digitálna knižnica do vrečka“ – takýto názov si zvolil pre svoj výstup **Tomáš FIALA** z Univerzitnej knižnice v Bratislave. Predstavil digitálnu knižnicu MediaINFO, dostupnú aj pre iPad zariadenia. Používateľ tu môže vyhľadávať v článkoch, knihách či periodikách. Jeho prezentácia obsahovala skôr praktické ukážky práce s touto digitálnou knižnicou s poukázaním na všetky možnosti, ktoré ponúka.

„Ak nemáme zaplatený online prístup, máme nárok na archívy, ale sú to vlastne konzervy, na ktoré potrebujeme otvárač.“ Takéto slovné spojenie použila v prenesenom zmysle slova Mária ŽITŇANSKÁ, riaditeľka sekcie Vedecká knižnica v Centre vedecko-technických informácií SR. Skúsenosti s realizáciou aktivít národného projektu NISPEZ, ktorý je zameraný na obstarávanie prístupu k odborným e-drojom, jej dovoľovali vysloviť myšlienku „s konzervami“. Upozornila na problém sprístupňovania archívov v budúcnosti u zakúpených prístupov k licencovaným e-zdrojom, ktoré by v prípade neobnovenia licencie neboli dostupné aj napriek tomu, že v rámci aktuálnej licencie k archívom prístup máme cez dlhoročne vyvíjané platformy vydavateľov. Podľa jej slov je potrebné nájsť systém – „otvárač“, ktorý by vyriešil otázku prístupu k týmto archívom, pretože môže nastať situácia, že používateľ sa dostane k tlačenej verzii odborného časopisu napríklad z roku 1975, ale už sa nedostane k jeho e-vydaniu z roku 2009 napriek tomu, že knižnica archív vlastniť bude. Zdôraznila tiež, že v konečnom dôsledku zakúpením prístupov formou licencie k e-zdrojom sú tieto zdroje vlastne v „rukách“ poskytovateľov databázových kolekcii a že knižnice, ktoré zabezpečujú svojim používateľom prístup k týmto e-zdrojom, majú v podstate prázdne police.

„Ako má moderná knižnica reagovať na potreby univerzity?“ Takúto otázku si položil Jozef DZIVÁK zo Slovenskej chemickej knižnice. Jeho prezentácia sa tematiky zhodovala s tou, o ktorej informujeme v článku *V štátnej vedeckej knižnici sa diskutovalo o e-knihách v knižniciach* (pozri s. 51).

Tento konferenciu, ktorá sa konala **6. mája 2014** v Univerzitnej knižnici v Bratislave, predchádzala ešte **odborná diskusia 5. mája 2014** v priestoroch CVTI SR. Jej témou bola **Európska kampaň za právo na elektronické čítanie v knižniciach** s prihliadnutím na aktuálnu úpravu povinných výtlačkov v Nemecku a na Slovensku.

Aj v tomto prípade sa predstavili kolegyně z Nemecka **Elisabeth STRÄTER** a **Inka JESSEN**, ktoré poukázali na aktuálne dianie v Nemecku, kde aktuálna koalíčná zmluva spolkovej vlády prináša v tomto smere v roku 2014 pre knižnice veľkú nádej. Nachádza sa v nej doslova pasáž: „Preskúmame, či sa má verejným knižniciam priznať právo licencovania elektronických kníh.“

Svoje postrehy však prezentovali aj zástupcovia zo Slovenska: **Daniela DŽUGANOVÁ**, reprezentujúca Slovenskú asociáciu knižníc, s pohľadom na tento problém vzhľadom na akademické knižnic, **Silvia STASSELOVÁ** za Spolok slovenských knihovníkov a knižníc s krátkym „nahliadnutím“ do rôznych iniciatív a štúdií v oblasti e-čítania vo svete a **Mária ŽITŇANSKÁ** s poukázaním na problematiku získavania a uchovávanía odborných e-zdrojov, obstarávaných v rámci národného projektu NISPEZ.